

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 23—29.

НА ЦЕТИЊУ, У СУБОТУ 3. НОВЕМБРА (15. СТУДЕНОГА) 1873.

ГОДИНА I.

„ГЛАС ЦРНОГОРЦА“ излази један пут недељом. Стаје за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год 4. 6; по год. 3; четврт год. 1. 50. н. За СРБИЈУ г. 7; по г. 3. 50.; четврт 1. 75. н. За све друге земље год. 4. по год. 4. четврт год. 2. 3. Отуда плаћа се за ред 5 новчића. Преплата и све наручбине шаљу се администрацији, а доноси уредништву на Цетиње.

Ушли смо и у последњу четврт ове године. Но још претплатно није, нека што прије пошље новце. Исто дужнике молимо, да нам се час прије одуже. Желили би, да су нам при крају године чисти рачуни.

АУСТРИЈСКО-ТУРСКА РАЗМИРИЦА.

Од како се из жалостнијех појава у Босни, изазванијех насиљем Асим наше, породила ова размирица, стајала је она све до данас у некој неизвесности.

Само стање ствари показиваше, да Аустро-Угарска не може озбиљно неузети ствар, која се веома осјетљиво дотиче моћи и државности њеног, а у толико више још, што се прта неустезаше одмах признати, да је познати меморандум дјело њено. Сувише најпознатији листови владе бечке и пештапске с толиком су хуком и буком раснаљивали одважност грофа Андрашија, да држави нанесешу љагу опере и освети, и јуришили на Турску, да најпотпунију сатисфакцију мора дати, да се морало мислити, одношај Аустрије према Турској постаће врло озбиљан и тежак. У таквој прилици помишља се наравно на сваку могућност, а у овом случају толико више, што је овдје босанско питање предмет или узрок распре, а у крајњем случају Босна би била оно поље, на коме би Аустрија и Турска дјелиле мегдан, а врло често спомиње се комбинација о пакнади Аустрије са Босном и Херцеговином. За то смо и ми, кад смо ову размирицу наговјестили у једном чланку нашем, задржали себи ријеч о томе, ако би поста добила озбиљнији вид. Јер кад би случајно дошло до оружја међу Аустријом и Турском, нема сумње, да би ту наше народно питање било бачено на коцку, и ми би онда морали играти све за све.

ПОДЛИСТАК.

НАРОДНА ПРЕСУДА ВЈЕРЕНЕ ПА РАЗВЈЕРЕНЕ ЋЕВОЈКЕ.

(Из сличног догађаја у Херцеговини).

Добро јутро у овом поштену дому! — завикат ће са оборних врата поц Мрђен кнезу Бошку — је ли ко од људи дома? — Познаде га Бошко, потрача онако распан и босоног, пољуби га у руку и уведе крај распаљене ватре, и тек што су се за здравље ушатали и по једну чашу ракије осушили, упитат ће Бошка

Поп. Што си ми онако прије зоре улака шиљао да дођем? Да нису штогод злога зулумчари у нашем селу урадили?

Кнез. Нису Турци на гори од Турака. Чуј шта се догодило: Синоћ у прве кокоте, јошт сиђасмо око ватре, док зачух да нетко у комшије ми Митра поче гуђети уз гусле. Умукнух свакога да чујемо ко онд пјева, док познадох нашег оглашеног гуслара Рада, гдје мало погуђе па одмах једну од његових шаљивих

Ласно ли је пјанцу зајевати,
А сиротној мајци закукати,
Старој баби с дједом закашљати,
Младу момку пољубит ђевојку....

док на једанпут пукоше двије пушке — там — там — једна другој не даде одушити. Кад чусмо, мој попе, свак из комшилука скочи, ко пушку

Но како из последњијех вијести видимо, са свијем су попуштене затегнуте жице турско-аустријског одношаја. Шта више бечки „Монтагс-реви“ говори, да је размирица међу портом и Аустријом потпуно изравнана. Је ли донета тако, брзо ћемо се увјерити, али тако што год могло се очекивати већ и по томе, што је аустријски посланик у Цариграду, гроф Лудолф, који се у Бечу на допусту налазио, хитно вратио у Цариград, како кажу, са врло пространнијем инструкцијама, да ствар спорну лично са Рашид пашом ријешити и изравна. Ушљед тога није био ни дошао никаков одговор на прву ноту Анд. ашијеву од турскога министра спољнијех послова, као што се то недавно било чуло. Мисли се дакле, да је гроф Лудолф у својој мисији успио, и да је знаменита размирица донета изравната.

На сваки начин важно је овдје поменути, да се и генерал Игњатијев нагло вратио из Русије у Цариград ушљед онијех догађаја, који су изненадно пореметили стари пријатељски одношај међу Аустријом и Турском. Ако је размирица помирљиво докочана, нема сумње, да то није изведено без уплива Русије, којег је Игњатијев код порте представник. Тешко је вјеровати да су Аустрија и порта на једанпут подали се таквој попустљивости, па да се тако са свијем олако изравнају, пошто се зна, да су обе стране јако затегнуте биле: порта се јогунасто и све упорније држала своје оптужбе против Аустрије и није се показивала спремна ни на какву сатисфакцију, Аустрија опет самијем догађајем, а још више оваквијем портиним понашањем, била је видно изазивана, да Турску приволи или примора на сатисфакцију, а башка је још, ако је иза тога имала скривену намјеру, да упане у Босну. Оче-

носи, па свак свакога пита: „Што би?“ Нико не зна казати док не завика Мићун Горчинов: „Ко је витез! уграби ми Ђетко Лазарев ђевојку“. Те ми сви потеци трагом; срећом било мало вјесеца, па стигли Ђетка и брата му гдје измиче гором скоком а долином трком. И ми понито их виђесмо припадосмо ногама, достигосмо и отесмо несретну ђевојку, а они оба без стрва негђе у гору замакни. Ђевојку вратисмо оцу. Чисто ће с ње крв лећи, јер чујем да је отац пролетос обећао Маркишину сину, а мајка — веле — јошт док с њом бређа била обећала мајци Ђетковој. Оба су племена јака, па сам ти поручио да се данас село окупи еда овој мучној работи лијека нађемо, јер знаш мој попе! у нас је оваки посао муанат (delicato), а код свачијега образа крупан.

Поп. Нате — мате ђавола! и његова брата ђмата! нека се од јада прекрстим. Зар нам није мало домаће невоље и турскога јарма, него да нам објесна младост товаре посла без посла! Ајде де! Зовимо десетак бираних домаћина, па ја и ти, нека нас је 12 да их миримо. Узачас се, да Бог да, рађали а у девет мимо осталог свијета женили и удавали!

Кад се окупило њих 12 сазваше оца ђевојчина, Мићуна, и упитат ће га

Кнез. Што се ово ради, Мићуне, около твоје шћере, те нас непуштате да у невољи миримо, и да — дај буди ноћу — почивамо?

Мићун. Ето вас свих ту сабраних с главе људи паметних и душевних, па прије него вам

видно је дакле, да се овакав одношај није могло у часу прекинути и у пријатељски обратити, него, по свој прилици, Русија да је бацила своју ријеч на вагу помирења. А тај чин, шта би нам показа? Прво, засвједочи би на ново, да је уплив Русије на Босфору све једнако моћан, друго, што је много важније, то умјешање Русије увјерило би нас, да она зарад данашњег пријатељства њеног с Аустријом и Турском неће и не може жртвовати ствар нашега народа, своје једновјерне браће, у Босни. То је Аустрија могла знати, а ни Турска се за то није могла надати потпори против Аустрије од стране владе руске у овом случају, јер Русија, кад би другчије радила, не само што би изгубила братске симпатије, него би своју сопствену политику на истоку искључила, оставила би отворена врата великијем пошледицама, које би за њу исто веома штетне биле.

Било дакле, да је Русија фактично посредовала, или да су порта и Аустрија добро схватили овакав положај ствари, измирење је без сумње постигнуто.

Како, са којим условима — то нам још није познато. Могућно, да ће порта учинити за све одговорним Асим пашу, њега да ће жртвовати и из Босне уклонити. Гроф Андраши имао је у почетку можда са свијем јаснију и већу сатисфакцију пред очима, но сада ће се без сумње са истом задовољити.

Хоће ли пак порта збацити и друге неко своје чиновнике, зулумчаре и помоћнике валијне? Хоће ли пуштити из тавнице све оне недужне патнике, које је Асим паша ударио на муке? Хоће ли дати и ујемчити слободан повратак онијем Босњацима, који су пребјегли у Аустро-Угарску и хоће ли им повратити сва добра њихова?

почнем приповједати питај вас: је ли до данас вазда био отац женити сина а удавати шћер одкле он хоће?

Сви судници. Хај — хај! то ти право ни свих седам земаљски држава (краљевина) не могу занијекати.

Мићун. А да кад је тако, знадите браћо, да сам ја моју шћер обећао лани Маркиши Стојанову, за сина му. Истина да нисам узео никаква обиљежја ни његове ракије попио, колико ни он моје; а ма „ријеч из уста а кам из руку“ не може се повратити без мртве главе; људи се — која браћо! — за језик вежу а волови и овнови за рогове. Ђетко Лазарев, има два три мјесеца све нешто дјеверује на тајно около оне моје жене, и чини ми се да је прегнула да нашу ђевојку њему поклони; али ни она мени ни ја њој до данас не писнусмо ријечи, него нагна Ђетка да ми је синоћ уграби, и да ми образ пред људма оштети, што до данас није нико, ако ми није у исте опанке платио.

Сада ће рећи Кнез. Дај да зовемо и Мићунову жену, да ју питамо шта она за ово зна.

Ево мајке, упитат ће је

Поп. Казуј, Санда! Знаш ли ти ништа за што Ђетко Лазарев синоћ дође с братом му и уграбише ти шћер? Безбеди (то се зна) не може бити да су дошли без твога али ти шћерина знања; јер ни пас не залаја нити ђевојка завика оца или брата кад је одведоше.

мање на Босфору, не може Русији као руској држави већ ради народносне политике њене, судба њене по племену и по вјери браће у Турској, равнодушна бити.

Између садање политике руске и у опште између оне прије и послје кримског рата, постоји само та разлика, што је Русија прије посредно дјелала, сад пак утиче посредно на судбу Турске. Париски уговор од г. 1856 поставио је истина једну пречагу Русији, али је тај уговор у исти мах створио и једну врло значајну чињеницу, која ни најмање није у опрени са интересима Русије. Париски уговор, узев Турску у концерт јевропских држава и ујачив њену земљишту целокупност, поставио је с тимјер правило, да јевропски исток мора остати, и да никоме не може припадати до себи самом.

На препорађај османске државе није могла Русија, која Турску кроз и кроз познаје, ни мислити. Јеврова пак морала је послје неколико година искуства доби до тог увјерења, да је рјешење источног питања само тако могуће, ако се еманципују, ослободе хришћанска племена, те се утицај њихове образованости у том правцу развије. У процесу тога преображаја јевропског истока који треба да наступи, бјеше по природи ствари, Србији и Црној Гори врло важна улога у дио мала. Требало би да Србија и Црна Гора, српске земље негдашње српске државе у једну државу скупе и с тим да се отпочне процес преображаја јевропског истока. Кад би једанпут Србија и Црна Гора са Босном, Херцеговином и старом Србијом једну српску државу сачињавала, тада би даљи процес преображаја са Бугарском и оних провинцијама, које на Грчку границе, сам од себе сљедовао.

Појљиво је дакле, да Русија полаже особиту важност на своје одношаје према Србији и Црној Гори и да ступањ утицаја њеног на те двије мале хришћанске државе уједно служи за мјеру утицаја њеног на хришћанско становништво у Турској у опште. Али се сад у новије вријеме показало, да су традиционални пријатељски одношаји Русије према Србији у аномом погледу помућени, напротив одношаји према Црној Гори, показује ступањ највишег повјерења и највеће искрености. Није то било случајно, да су цар Александер и кнез Никола у једно исто вријеме дошли на бечку изложбу. Одликовања и ванредна љубазност с којом је бечки двор предустретао кнезу Никољу, посредно су тпцали и цара Александра, јер се тамо добро знало, да ће цар врло радо гледати почасте које се чине оданом му кнезу Никољу. Да пак у исто вријеме кнез Милан није дошао у Беч и да је у опште гледао да се не састане са кнезом Никољом, има свог узрока

у одношају Србије према Црној Гори, а још више у одношају Србије према Русији.

Није давно, да је одношај Русије према Србији са свим запет био. Било је то у вријеме намјештнштва, кад се велики процес кнеза Карађорђевића у Пешти развијао и кад биоградски кабинет у врло интимној, повјерљив одношај према Аустро-Угарској стаде, шта више и у Војводини против народњака поче радити, а у Троједници свакојако пође на руку пештанској влади. Баш у то исто вријеме бјеше и одношај међу Русијом и Аустро-Угарском, врло запете природе. Особито бјеше шовинизам Мађара, који тада хтјеше читав ратни поход против Русије извести. У тим околностима наравно да се Русији није могла допасти та повјерљивост међу кабинетом биоградским и пештанским. Али то пријатељство и ве бјеше дуга вијека.

Кад највиши суд пештански издаде ослобођавајућу пресуду над интелектуалним сазаклетником, који проузрочи смрт кнеза Михајила, над кнезом Карађорђевићем, и намјештнштво и поред тога до увјерења дође, да на потпору српских планова од стране Аустро-Угарске ни мислити не треба, доби српска политика други правац. Намјештник Блазнавац одведе и адолг кнеза Милана у Ливадију и онај у њеку руку приклони кољено пред царем са оном: *patet rescari* — оче опрости! иза тога времена постаде опет руски уплив у Биограду мјеродаван и у то доба почиње се затезати одношај Србије према Аустрији нарочито од доба, кад оно приликом ступања кнеза Милана у пунољетство и владу, мађарска влада издаде забрану за Србе из Угарске који на тој светковини хиљадама учествовати хтједоше и кад запрета њеки Срби ради здравица том приликом држаних, судске истраге допадоше. Напетост међусобних одношаја међу тим државама достиже свој врхунац тада, кад због њеки незнатни узрока парабродни аустријског дунавског парабродског друштва престадоше српској обали пристајати, усљед чега сваки промет скоро са свим престаје.

Али и вријатељство са Русијом на брзо се узмути питањем Малог Зворника. Док Србија с једне стране увјерава, да ју је Русија у тој ствари оставила на цједилу, мисле Руси да могу од своје стране тврдити, да је Србија у том питању ралила на своју руку.

На скоро даде се Србији опет прилика да се сближи с Аустријом и то поводом питања српске железнице. Пређашњи други намјештник (регент) а садањи министар спољних послова, Јован Ристић поставио је за правац своје политике изреку о „пријатељству материјалних интереса“ и слиједећи ту политику одлучио да у Беч да би лично одношаје Србије и Аустрије баш с погледом на те опште материјалне интересе, у пријатељско-сусједном смислу побољшао. Резултат је био по-

вољан, и у изглед стављена посјета бочке изложбе од стране кнеза Милана требаше да даде израза том пријатељском одношају између Србије и Аустрије.

Ако би се дакле те разноврсне мијене у политици Србије дале правдати боложајем њеним, то оне ипак морадоше у очима Русије изгледати као о несталност, нити се могаше повјерити Србији у случају оних могућности, ако би о јевропској Турској криза дошла до прелома. Повјерење Русије мораде се дакле обрнути другој, ако и мање знатној српској држави, ратоборној Црној Гори.

Црна Гора је управо остатак негдашње српске државе, која г. 1389 на Косову пољу пропаде. С Косова склонили се поједине распућене чете у стјеновиту Црну Гору, и од овул се продужи „вјечити“ бој с Турцима, дочим друге српске земље падоше под власт турску. На Црну Гору надвеза се цијела појезија српске јуначке пјесме и један стих вели о Црној Гори: „Кад је Србе слобода избјегла у твоје је стијење прибијела“.

Чудновата је ствар, да ту малену Црну Гору ни у највећој снази својој није могла Турска покори, ма да је највеће војске на њу водила. До душе продрјеше Турци један два пут ли до на само Цетинје, али бјеху увијек одбијени назад, и кад се једном (при крају 17. вијека) у њеким дјеловима Црне Горе хтједоше настанити, стадоше им Црногорци на пут једним сицилијанским вечером (на бадњи дан год. 1702) те учинише томе краја. Од тих пролазних освојења изводи порта своја права сувјерености на Црну Гору, ма да Турци нијесу никад, ни за тренутак освојили цијелу Црну Гору; а и ипаче стоји то, да је Црна Гора увјек као суверена држава постојала, што свједоче њени силни уговори с млетачком републиком ма да је и Млетачка хтјела из свог савезничког одношаја према Црној Гори, да изведе њека права суверености на ову, и ма да је у њеким уговорима с портом та тобожна своја права порти уступила.

Шта се пак одношаји Црне Горе према Русији тиче, то први међусобни дотицај њихов спада у доба Петра великог и Катарине II. Али Русија увијек одмах схватила важност те мале земље и своју јој заштиту пружити. Не само да је владика добијао годишњу одређену потпору, него је Русија потпомагала неподној ту земљу особито у лошим годинама, свим могућим начином. Свагдањи владалац владика, увјек је у Петрограду бивао посвећиван, и тек пошто је тамо посвећен за владика постајао је правим владиком и владаром Црне Горе. По смрти посљедњег владике, Петра II. не дуго носје кримског рата, кад је Данило требао у Петрограду за владика посве-

шћер без да јој оца упиташ; и како ти син смије грабити туђе ђевојке, код тебе жива и противу бојјега закона и нашега обичаја?

Лазар. Брука ме, браћо, знала и грдило ако сам ништа више за ту вјеритбу знао но ви; него ми јуче каза она моја стопаница, да јој је мајка дјевојчина давно обећала, и да јој је отац Мићун одобрио да се поћу уграби, ради мањег трошка наше и његове куће. Је ли тако, није ли, о њима се питало, а ја од свега њихова договора и твора пред Богом и свим вама отресам скут, јер нијесам био ни шјетни ни чесни. Ама ево муке да вам новидим: Јутрос се на сеоско гувно окупило све моје братство, ко пушку носи, и заклеше се на причаство вино из једног каблића, да неће ђевојку пуштити другому док једнога од њих тече. Сад ако ви, господо, икако овој несрећи на крај не станете, чисто се моје братство и Мићуново ископа и ископа, и до крјамета (страшнога суда) не умиреше.

Кад ови народни судци све саслушаше и по правди разабраше, договорили се, и опет парничаре призвали и упитали их у три пута заособ: По п. Хоћете ли, браћо! пристајати на оно што смо ми наши за право и за братетку љубав? Сви. Хоћемо!

Кнез. И ја вас питам по други пут, хоћете ли?

Сви. Хоћемо!

Сад и оно 10 сеоских старјешина судника запиташе: и ми вас по трећи пут питамо да и

нама одговорите: хоћете ли на наш братски суд пристајати?

Сви. Хоћемо! а ко не шћене брата за брата оно душмана за господара; па ви с нама заједно, гонит ћемо шугаву овцу из торине.

По п. Е', Боже помози данас и по данас, и даруј мирнога аићела међу нама и вама, и да Бог да се Мићунова, Лазарева и Маркишина и по јутрос љубе као крух и вино; браћа вас цијенила, ко вам завидно тај вам не нахудо; да Бог да! Бога се бојали, с људма се мијешали и пословали, а душе не огрјешили; да Бог да! Старијим се људима покоравали а они се с вама дичили и поносили, као Ђурђевдан листом и цвијетом!

Сви судци. Амин, Бог те чуо! теби попе, из уста а Богу у уши!

Сад ће по рећи кнезу: Казуј кнеже Бошко, нек сви чују што смо им осудили.

Бошко. Нашли смо, браћо, да се Стана Мићунова нема удати ни за Маркишина ни за Лазарева сина, за то што им није од Бога било суђено; него нека момци траже за себе друге ђевојке, а ђевојка трећег мојка, којег ја јој је Бог на рођену уру осудио, а сви с миром бојим, очиним и материним благословом, а по нашем земаљском обичају. Је ли овако. Сраћо судници?

Сви судци. Тако је! и Бог намјерио добри и мирни час! И ово вам осудисмо: Ти ћетко кад се Маркишин син ожени, буди му вјенчани кум, а Лазар ће син теби кад се ти ожени.

Сад изнијеше парнице ракију, а по ракији гостједоше за пунаном трпезом, и пољубише се сви без разлике, а по ручку парнице отидоше као да ништа између њих није ни било.

Кнез Бошко прихвати гусле и поче пред судцима весело појати:

Све поврзи а Боже помози!
На овоме мјесту и свакоме:
Тешко вуку не једући меса,
А јунаку непијући вина;
Тешко гледну на вагану празну,
А пуници на зетској улици;
Тешко брату у туђеју јату,
А јунаку у братству нејаку;
Тешко свугда своје б својега!...

Прекида пјевање и спреми гусле; а они сви једногласице: Не прекида, Бошко, цркве ти! — Бих јошт имао од ове пјесме, али кад сам служио на млетачкој галији запамтио сам од њеког пок. капурала Мијата Далматинца ријеч, коју сам добро утврдио: а un bravo intendidur poche parole ghe vol. (Ко се добро разумије, не треба му много ријечи). — Па шт' ће то рећи, наши нам кажи? — Е моја браћо! на далеко ова омјера, али ћу вам је само натукнут: Учубао нас Бог од млетачке галије и турске балије, и оставајте на здравље!

„Право“.

Вук Врчевић.

начи поћи за руком одном љубављу прма за-
дешкој доловни изравнати опреке и трајно
у темељни путарија мир. (Одобравање).

За периодом народно-господарственога раз-
вита сједио је један од оних пазадака, како-
ви у господарственом животу народа усљед пре-
дјеловања главничке снаге и пренапниња вјер-
есије погадно елементарном силом настају. Моја
је влада у границама, које су јој закони и њези-
на одговорност одредјивали, настојала да под-
ручје трговине и обрта колико се год може са-
чува од погубних пошљедица тога нестана вје-
ресције. Одредбе, које су на ту сврху на темељу
§. 14. државно-темељнога закона издане, прио-
нит ће вам се одмах на уставну расправу. Моја
ће вам влада уједно предложити мјере, које се
свиђају подобном, да ободрену вјересцију подигну,
економични рад од трајна сметања сачувају и
господарствени промет на заравије подлоге све-
ду. (Одобравање).

У државном прорачуну, који ће вам се одмах
предложити, виђети ћете ви оствареним пачела
штедљивости, која се строго морају обдржавати,
да се државне финансије у њихову повољном
стању уздрже. (Одобравање).

Да се силно потребита реформа изравнога
порева изведе, предложити ће вам се одмах по-
ворка законских основа и на пољу неизравних
переза потражит ће се ваше судјеловање, за које
су основе већ припремљене.

Будућ да повластица народне банке доскора
истече, бити ће потребито садању и одношај тога
завода за будућност уредити, а у савезу с тим
донјети сходне установе, да се тако важна у-
гпостава валуте постигне.

Да се народно-господарствено стање придеси
потребама садашњости, приправља моја влада за-
конске основе, којим је сврха, превачити зако-
најство дионичарско и бурзовно, уредити обрт-
ничке и жељезничке послове, а тако подићи и
произвавање сировина. (Одобравање).

Основе закона, које су потребите, да се испуне,
празнине, што-но су решидбом конвенције, са
светом столицом склопљене, настале у законар-
ству о одношају између католичке цркве и држ-
авне власти, предложити ће Вам се одмах.

Једном од најважнијих својих задаћа смат-
ра Моја влада реформу како укупнога казненога
права, тако и укупна грађанско-парбенога по-
ступка и тим увјетовану установу судовника. Ко-
лико су радње досјеле, надим се, да ће поћи
за руком, ово, за осигурање, уједностручење и
поспјешње правосуђа толи важно дјело наскоро
довршити. (Одобравање.)

Законска основа о устројству управнога
судништа, која се у прошастом засједању није
већ могла расправити, предложити ће вам се на
уставну расправу. (Одобравање.)

Кад је устанак грчки против Турака одјек-
нуо у висинама балканским, опет се појавише
хајдуци. Чувени грчки борац за слободу Марко
Бочарис, који се са славом прочуо у цијелој
Јевропи, био је Бугарин. Славенско име његово
бијаше Бочар и родио се у Водини.

Послије славнијех победа, које су Руси под
ђенералом Дибичем г. 1829 над Турцима одр-
жали опет се наново пробудише у Бугарима на-
де о ослобођењу. У Бугарској образова се јако
разграната завјера „Хетерија“, и завјереници др-
жаху своје састанке и договоре у манастирима
и шумама трновским. Порта је страховито гонила
завјеренике, али с тим непостиже цијели него
напротив изазва нове завјере. Дјело ове завјере
бјеше опсада града Јаркова, који је кључ прије-
столице бугарске, Софије. До двадесет хиљада
душа опједлоше град, јер се и сва околна села
окунише и посади изјавише, да је прије неће пу-
стити, догод се не постави закон мјесто самово-
ље и неукине харачи работа. Хетерија подигне
Бугаре на све стране. Кад је бугуно устанак у
Канлији и Тесалији Бугари му се придружише.
Прво се подиглоше у Румелији же је притисак
највећи био, па онда заузеше све кланце. Свака
свева између Стамбола и сјевернијех тврђава би-
јаше прекинута: Настаде влада хајдука. Отац
ђевојке, што се и данас у Бугарској често дога-
ђа, била је одмах повод побуну. Сестрић паше
нишког, украде једну бугарску ђевојку веома

Моја ће влада подићи ред законских осн-
ва, које се нарочито тичу обскрбе немоћника,
пастављања војника и устројства и порабе ору-
жничтва.

Узркос тешкоћама, с којима се је свјетска
изложба морала борити, велики тај подхват сјајно
је зазорно и развијо се, те је са свих страна
уважен и принозит. (Одобравање.)

Њезин благотворни утицај на дшштвени и
господарствени живот народа, на промицање кул-
туре, на оживљење изумљачкога духа и обрт-
ничке марљивости, као и на оцјенивање поштена
рада у свима ће се странама свјета захвално
осјегити. С ралотним задовољством могу озрећи,
да смо се у том мирном патјевању частно бори-
ли, те извојштили успјех, који патриотично срце
напуњује поносом и палом. (Одобравање.)

Посјете, које су Ми владари сусједних и да-
леких држава за свјетске изложбе учинили, тјеш-
ње су сконачли везе пријатељства стим државама,
умножили јавства мира и дали положају монар-
хије у кругу држава повишен углед. (Одобравање.)

Поштована господо обију кућа државнога
виђа! Посље промицљива удеса и тешких борба
Аустрија се унутра помлађује, а иностранству
налаже поштовања. На свим пољима јавнога жи-
вота уклоњене су оградe, које су слободно кре-
тање препријечиле, те су наступљени путеви,
који воде к ријешену велике задаће: к уједиње-
њу аустријских народа у моћну, на идејама пра-
ва и слободе основану државу. (Одобравање.)

Дајте, поштована господо, да, вјерни Мојој
пословици, сложним силама о тој задаћи радимо
и да своје тежње сложно сјединимо на част и
спас наше љубљене Аустрије.

— Хрватски „Обзор“ ово пише о промјени
влде у Србију:

„Што знаменује непадна промјена у срп-
ској влади, моћи ћемо са сигурношћу судити, кад
стигну потање вјести. Но већ сада могли би се
домишљати, да она стоји у савезу с босанском
развирицом и с оним пријатељством, које но је
бивши предсједник Ристић свезао с грофом Адра-
шијем, а које донесе у последницу, да је гроф
Андраши без обзира на Србију започео на своју
руку некакву босанску политику с довољно про-
нонсираним намјерама.

Нам је познато, да већ овда, кад је Ристић
одлучио овога љета први пут поћи у Беч и при-
правити дочек свому кнезу, дошло до алтерна-
тиве у Бисграду, или Мариновић, кога веле
руским политиком, или Ристић, који се је спре-
мао у Беч. У Бечу су били и Ристић и кнез. А
пошљедица је тога била развирица босанска.

Кнез је онда походио Париз и Лондон. У
Паризу, сјећамо се, дочека га предсједник Мак
Махон управо краљевски, а Париз врло срдачно.

лијепу и хтједе је на силу потурчити, да је узме
у свој харем. Ђевојка се противљаше томе, и
бијаше стављана за то на ужасне муке. И кад
је све муке издржала; хтједоше је Турци обез-
частити. Тијем застрашена потурчи се ђевојка. А
кад је дошао њезин отац и све племе њезино пред
пашу, он им одговори, да она није више Хриш-
ћанка. Но рођаци невјеровашу то, и паша даде
довести ђевојку, да сама каже. Да жалосна при-
зора! Ђевојка полети рођацима у наручја и пла-
чући приповједи шта се с њом све збило. Кавези
пашини учинише томе крај. Рођаке њене бијући
расћераше, а ђевојку затворише у једну кулу
близу вароши, гдје је било више младијех ђевојка-
ка, које је чекала иста судбина, т. ј. да се од-
реку вјере своје на за Турке поудају. То је
било у прољеће год. 1841. Са свију страна и-
скупише се сељаци наоружани са косама и јури-
шише на кулу, да ђевојке ослободе. Одмах за
тијем букне општи устанак и постане јако озби-
љан. Међутијем попалише башибозуци паше ви-
ше видинског преко 150 села бугарскијех, људе
набијаше на кочеве, женске обезчашћиваху и ба-
цаху дјену у живи огањ. Са свијех страна уте-
коше Бугари у шуму и брегове. Двије хиљаде
турскијех коњаника ћераху хајдуке бугарске, који
се показаше достојни својјех предака. Од свијех
спахија само се тридесет спасоше. Бугари рас-
ћераше Турке, јуришише на Ак-Шаланку и за-
сједоше друм, који води у Софију и Цариград.

Из Лондона пучуо пак управо ништа. Истом
се је вратио у Биоград, а он узету Ристићу
владу предаје Мариновићу.

Неможемо говорити много, док не буде по-
тањих вјести, ал нам се чини, да ново министар-
ство у Биограду обрња очи Руспија и Францес-
кој, из бојазни, да ли исеу Аустрија и Њемачка
слезне у том, да Угарска узме Босну, можда и
Србију. Та већ давно стоји основано у Берлину,
да Аустрија мора своје сјело ударити у Зем-
уну, нагнати к црномору, оставивши наравно
Цислајтанију побједоносцу Вилхелму.“

Д О П И С И.

т. — с. БЕЧ. *) 12. Октобра. — (Избори. —
Босанска ствар. — Цар Вилхелм. — Планинска
вода у Бечу. — Тодоровић и Драганчић. —
Анђелић. — Једна чешка родољубкиња).

Избори за царевинско виђење данас су до-
вршени. Изборна борба бјеше по свуда жестова.
Три партије стајаше једна према другој: старо
њемачка (конзервативна), младо-њемачка (народно-
либерална) и наша федералистична. Стари су Њем-
ци ужасно губили, млади Њемци пак су знатно
задобили те ће њихова партија у будућем рајхс-
рату врло знатна бити и вајек ће стајати према
садањој влади у опозицију. Стари Њемац Гискра
„печистих руку“ ипак је изабран у Брину.
Њему је на супрот стајао поштенији Скене, но
овај није продрјети могао, ма да је Гискра овај
пут знатно мање гласова за себе имао, но до
сада што је. Федералисте побједише, поред све
агитације владиних органа и „уставобраначке“
странке скоро свуда тамо, гдје их имаде. Особито
сјајно текоче избори у Ческој. Први патриоти
изабрати су за посланике у рајхсрат, тако прије-
ра рад: д.р. Ригер, д.р. Грегер, Браунер, Клаисе,
Сладковски, А. Олива, Клам Мартинић, кнез Лоб-
ковић и т. д. При изборима у Крањској такође је
федералистама са руком пошло побједу над про-
тивницима својјем одржати. У једном крањском
срезу изабрат је бивши министар гроф Хохенварт.
Овај избор никако ен годи нашим уставовјерцима.
Ужасно се заплашише поради тога.

Иначе су већинско федералисте изабрати: у
Тирољу, у Форарлбергу, (др. Елц и Галан) у Мо-
равској и т. д. О изборима у Далмацији добисмо
јуче вјести.

Да ли ће Чеси улазити у рајхсрат јошт се
не зна. 2. Новембра (по рим.) држаће се овдје у
Бечу велика конференција федералиста и на тој
ће конференцији гроф г. Хохенварт предлог уч-
инити, по коме да се улази у рајхсрат. Но као
што рекох све је то неизвјесно, толико је пак
извјесно, да ће ма Чеси у рајхсрат дошли или
не, садање министарство пасти морати.

*) С одопњеним листа и овај је допис заостао.

Милоје, који је у младости својој војева са срп-
скијем Карађорђећем, опсједне Ниш са 12,000 се-
љака. Но у исто вријеме дође Јакубпаша са 6000
Арбанаса и Хусејин паша од Видина са неколико
регимената низама да ослободи нишки град.
Они нађоше Бугаре ушанчене на Морави. Послије
неколико крвавијех сукоба одважише се устани-
ци на главни јуриш, али бицаху послје страхо-
вите битке сузбијени. Оставише на бојишту 300
мртвијех и много рањенијех. Милоје, који је за-
крљивавао узмицање њихово, убије се сам из ма-
ле пушке, јер је допао страшпљих рана, а није
се већ надао, да ће се спасти. С тијем поразом
свршило се и устанак бугарски. Хајдуци, који су
сами могли рат продужити, остали су без вођа сво-
јијех. Но најјуначнији од њих одабраше се и од-
доше у Македонију и придружише се грчкијем
клефтима. Мустафа паша поврати у Бугарској мир
страховитице свирјепством. Један од последњијех
устанака несретнијех Бугара, био је онај, кога
је изазвао Митхад паша својим насиљем. Од то
доба влада мир, али не треба мислити да ће и
то дуго трајати. Несносним угњетавањем изазваће
Турци нове устанке.

Г. РАШ.

Рајхсрат отвори ће се свечаном престоном бесједом. Ова је већ свечана и свих ће се дана држати министарска конференција под царевим предједињством, у којој ће се престола бесједа коначно углавити.

Босанска ствар јако је узмутила воду по новинарским круговима у Аустрији па и у Њемачкој. Даље се нећу у ову ствар увнунати, јер вас о томе и онако ваш трићански дописник извјешћује. Само ми толико ваља рећи, да су сви наши бечки листови редом узбуњени поради те ствари, а особито они који у свези стоје са грофом Андрашијом.

Извјешћује „Н. сл. Преса“ која као да се Турцима продава. Нису се бадава они Турци, што бијашу овдје у Бечу, прије три недјеље (Али Дједо, Али Аџи и т. д.) све једнако око уредништва „Нове Пресе“ врзли!

Јуче би свечано први пут вода пуштена, што ју сада на штајерске границе из брла у град добијемо. То велико дјело заочето је прије три године а овога је мјесеца завршено. Главне и велике цијеви повучене су чак из планине те нас снабдевају изворном водом. Дјело је то коштало до близу својих 20 милиона фор., а извршено је по наредби и трошком општине Бечке.

Приликом те јучерање свечаности скупила се била многа свјетина. Цар је и сав двор присуствовали су том свечаном акту, а слово говорио је бечки градоначелник. У вече бјеше на томе мјесту плуминација.

Цар њемачки отпутовао је прејуче из Беча. Њемци га овдашњи славише, како нису скоро владоца једног и да је управо већ чудновато изгледало. Да ми Срби, т. ј. ми Срби у Аустро-Угарској тако дочекујемо српске кнезове, како Њемци дочекаше њемачког цара и његовог Бисмарка, то би чини ми се пола Српства давно већ поробљено и поапшено било. Али шта не могу Њемци и Мађари сада све учинити?! Та сутра да прогласе Аустрију провинцијом њемачког царства а Угарску независном земљом опет би лојално било! Ће је сила ту је правда.

Кнеза Милана очекују овдје. (Већ је приспео у Србију? У.) Кажу, да ће се, враћајући се из Француске, овдје неколико дана опет задржати.

Консули Тодоровић и Драганчић, на које је „Нова сл. Преса“ читаву хајку подигла била бавили се у Бечу подуже.

Тодоровић отпутовао је прије недјељу и по у Пешту, дочим се Драганчић опет повратио у Беч, гдје ће на дуже остати.

Бивши сарајевски ђенерални консул — сада консул у Ђенови — Франа Зоретић, стигао је одономад послом својим у Беч.

Прејуче добисмо једна госта. Дошао нам је овамо познати „безотачаственик“ и оберкалуђер Анђелић у пратњи К. Ненадовића рачуновође при управи народних фондова. Без сумње да су дошли, да муте воду, па ма и у антишамбри дворској било. Анђелића од овдашњих Срба нико не гледа. И то ће бити једном поштован „мађарски патријарх.“

У Прагу умрла је прије неки дан изврсна чешка патријоткиња госпођа Напрсткова у 85 години живота свога. Она је многа добра учинила народу, а особито га се је сјвћала, кад је тестамент уредила. Осим многих прилога што је учинила чешким индустријским, школским и добродјељским заводима оставила је капитал од својих 180,000 фор. своје народу за оснивање индустријског музеја у Прагу. При укупу те рјетке родољупкиње слегао се био васцјели Праг. Сва је друштва чешка, школе и други заводи испратише. Од знатних људи дођоше на укуп: стари Палацки, др. Ригер, Браунер, градоначелник прашки Хулеш, др. Грегр и многи други. За собом оставља та врла Чешкиња два сина, који су сада већ сопственим трудом имућни људи и поштовани прашки грађани.

т. — с. БЕЧ, 22. Октобра. — (Царевинско вијеће. — Из Угарске. — Изложба. — Арсенивић. — Зора).

Избори веће су завршени. Наравно да је већина на страни уставобраниоца, но за то је ипак мањина она иста која је и прије била, импозантна мањина велим, која ће временом опет, сав узалудан рад централиста оборити и која ће у стању бити, јошт већма по до сада што је,

својом тенденцијом и својим начелима све системе наметнуте од непријатељске стране разорити.

Рајхсрат састаје се први пут сутра, гдје ће се програм за будућу сједницу саставити и гдје ће се уједно под предједињством г. Елвера (као најстаријег по годинама члана) заступници да се верификују и да се заведу на устав. 6. Новембра пак отвориће цар свечаном бесједом у великој церемонијској сали двора оба дома царевинског вијећа.

Толико је извјесно да Чеси неће доћи у вијеће те да ће по мање наше рајхсратлије закључивати и саборисати без заступника најзнатније круовини монархији.

Мађари покора чине по нашим српским крајевима. Они хоће канда силом да изазову буну какву, да би после могли правдати се и са махом нас лишити и наших грађанских права бар до неког времена изговарајући се тиме: „На епопх гледајте, они су бунтовници и велеиздајници.“

Ово врло је налик оном поступку Турака наспрам раје у Босни. Разлика само у томе лежи, што је Угарска уставна, парламентарна држава, Турска пак азијатска деспотска.

Плаћене чинутске пештанске повине диглоше хуку буку на Србе, а то све од једа, што немогоше продријети са њиховим кандидатима у Крајини.

Свјесни Границари — да их Бог поживи — изнова доказаше, да су бољи државни уставни грађани но сами Мађари што су.

Баш дознајемо из Титела да је кандидат народне странке у шајкашком срезу др. Лаза Костић са импозантном већином изабран за посланика на угарски сабор. Кандидат „капријашких дедаковаца“ злогласни Папфи Ђерђ (Ђорђе Поповић) доби само неколико поповских и калуђерских гласова.

„Границара“ узаптинше на три мјесеца! Ово ће дана „Панчевац“ пошто му је рок до кога би узапћен од власти истекао — опет излазити под уредништвом Јове Павловића.

Свјетска је изложба јуче затворена. Данас отпочеше већ еспап натраг шилјати. Кажу да ће се будућа изложба држати 1876 год. у великом америкаанском граду Филадельфији.

Никола Арсенивић, о коме вам прије неког времена писах што је оно снимно српско народно пошиво по свим нашим крајевима и што се код нас кроз дуже времена својим послом бавио, свршио га је те га је изложио у овдашњем производном друштву. Публика бечка обраћа Арсенивићевом раду велику пажњу.

Јуче је држало овдашње српско академично друштво „Зора“ прву своју главну скупштину, у којој би прочитан друштвени од стране власти одобрени устав и у којој су најпосље часници за ову годину бирани.

Издрави су: за предједника брат Стеван Јефтић, за мјестозаступника Остоја Мраковић, за тајника Павловић, за благајника Прица, а за одборнике К. Берћ и Ђока Стефановић.

КАРЛОВАЦ, 25. Октобра. — Од давна вам се већ пејављам, а шта и да пишемо. Фалити се немамо чиме, а тужити се то нам не помаже; и праведне ствари, које су законом ујамчене, на све молбе, на сва писања, на толике вапаје свега оностраног српскога народа, не можемо да постигнемо — а то је сазивање српског сабора, преко свега уређивање наших црквено-школских ствари и бириње митрополита. Наше цркве су порушене, наши свештениници већим дијелом су се изопачили према народу, без поглавица без дисциплине раде што им се свиди, од препарандије ни спемена, школа нам није никад ни било, и тако нам српски народ стоји на развалинама пропасти. Овако стојимо у народно просвјетном стању! — А у материјално опћинско политичнијем одношјајима још и горе: наше ново устројство обћина, јест жалостна појава. Оно нешто нашије наученије људи растераше нам у регулаше, а народ неучен сам себи се пренусти, — нити су имали школа да би знали собом господарити, него раде на више мјеста као без главе, нико их не подучава, а они нису вјешти, једино утјеравати порез то знаду, и исти порез потрошити, а за тим сиромашне обћинаре нагањати, да опет по други пут плаћају. Куд су хрђаве године, и пре-

дјели елементима порађени, туда опет жестока болест у народу, а тако и на елау кута, са којом се опћински заступници и љечници гдје их има користе, а народ обкољен са свих страна стражама, не може да се макне нити гроша да заслужи, с тога нам све пада, а трговина по готову, особито од кад поче високи Арар продавати старе подеране у крви окупаице кошуље, пинеле и кабанце наших солдата — чему се свако дивити мора.

Уфали смо се у новозидану жељезницу, која је жали боже тако хрђаво рађена да је већ и обустављена, па и то уфање остаде безплодно, — јер нам ништа не користи, а ни оноемо ко ју даде зидати користи никакве доносити неће, док се год не начини да се на њој слободно возити може, а к томе само онда може ова жељезница обстати, и користити колико влади толико и оноемо народу донијети, кад се „Купа регулише“.

Слушајући сваки дан жалосне гласове из посестрине Босне, не можемо на ипо, да и ми од наше стране непримјетимо велесилами јевропским, да ли имају чувства, да ли имају људског осјећања, да ли виде! да ли чују! дјела нечувена, којих појава у 19. стољењу неби смјело бити! Наши потомци осуђиваће ове велесиле са поругом и презирањем.

Зар се за то подижу школе и науке, ће се подучава братска љубав и равноправност? Зар је то поштено, допустити варваром и дивљацима, да нам тако ужасно, такав добар и поштен народ пустајинским и окрутним па жестоким мукама муче?

Ко неће да поможе, нека бар не смета, — па ће браћа ослободити своју браћу, који су свагда готови и приправни, за крет часни крвцу пролијевати, и за ослобођење браће своје до крајности борити се.

(У.) ТРСГ, 27. Октобра. — (Аустро-турска размирица. — Побједа српска у Шајкашкој. — Неразборити поступак мађарске владе у банатској Крајини. — Различито).

Турско-аустројска размирица о босанској ствари пристрањена је. За уврједу што је Турска Аустрији панијела, добива Аустрија задовољшћу: сбацива се са званија босански валија Асим паша, градински кајмак, а исто бивши бањалучки а сад бишански мутесариф. Пребјегли Градинчани дошвају помиловање, само се сваки посебно у Цариград с молбом обратити мора. Турска јавно сажаљује и изјављује несмотреност свога меморандума и т. д.

Мислило се, да ће се Аустрија и с мањим задовољити, јер се у Бечу вољни непоказиваше, озбиљније проти Турске поступити, већ само толико изградити, да се с аустро-мађарских консула сумња одклони, и љага опере. Случајно десило се, те је ствар дубље загињала, и Аустрија је приморана била, неке друге мјере употребити. Поговарају, а томе се врло лако вјеровати може, да је руски посланик Игњатијев своје прсте у тој ствари умјешате имао, и да је иза турског меморандума, стајао, и то не у намјери да Аустрији наштети, већ да се Хришћанима помогне и олакша. Генерал Игњатијев знао је, да ће јевропске велесиле, посебно или заједно буд шта у прилог страдајући Хришћана учинити моћи, кад Турска, било којим начином и поводом коју велесилу додирне, и у живац је жацне. Турци су мислили да ће генералу Игњатијеву угодити ако се Аустрија окриви, да је у босанској ствари умјешана била, као што до сад Аустрији годише, кад су Турци говорили: да панславистички агитатори и руске рубље у Турској немире изазивљу. Може бити, да су Турци генералу Игњатијеву исти меморандум показали, прије него је објелодањем био, а генерал је таки поступак одобравао. На концу преваре се Турци, а и Аустрија се из неприлике изчуна. Генерал Игњатијев иступи из резерве и Турској искреше: да се Аустрија и њезини консули покривити не могу, јер у овој као и свијем дојакошњим појавима, небјеху криви аустројски, руски, панславистички, српско-црногорски и личији утицаји и посредници, већ су вишовници турски чиновници, зулумчари и у опште несрећна и ћорава управа у покрајинама, о којој цариградска влада ли поњатија нема, нит је познато, што се особито у Босни и Херцего-

вину ради. Кад су се Турци уверили, да генералу Игњатијеву, ком се и њемачки посланик придружио био, непријатно што је Аустрија окривљена повуку се назад, и обреку, напријед споменуто задовољство.

Било нас је који смо на пречац, и без никакве промозгања, на Русију нападали, за што се она тако митаво у босанској ствари понаша. Знало се то у напријед, да Русија ради истина подлагано — али сигурно, и да ће с њезиним посредством као код ове прилике, тако исто и у будуће поможено бити.

Има их који кривше Србију и Црну Гору, да код овог појава ни прве ни бијеле у корист страдајуће браће не рекоше, још мање њеке корак учинише. Ни једном Србину пак ни Славјанину право бити не може, што се Србија и Црна Гора код оваки прилика озбиљније за своју браћу незаузимају. Онај, који стање ствари и околности пона, просудиће, да Србија и Црна Гора друго ништа учинити не могу, ван да Турској рат објаве и крвави мач потегну, то ће најпослије и бити морати, а за што се сад неподузима, — тај рачун ни израчунати не можемо, а једно желимо, да га они, којих се тиче, и који кључ у рукама имају, израчунају.

У Шајкашкој, одржа наш народ код избора посланика за мађарски сабор, јуначку побједу. Назадњачка калуђерштина, и неки кукавички попови, дадоше од појединаца завести, те у својој грозничавој несвјести, упињаше се, да некакву народну, српску-владину странку оснују, и свога кандидата, Ђоку Поповића Папфија протуре. Јуначки Шајкаши предложише нашег др. Лазу Костића, и успркос што туркосо трубише а калуђери бљеша, код избора изиђе тај успјех. да је Лаза 1300, а Ђока једва 90 гласова добијо, и то скрпани од калуђера, десетину српски попова, и швабски голотрба! влада се може дичити, каквог је човјека за свога кандидата одабрала, јер му се види, какво повјерење код народа ужива. Добро би влада учинила, да се калуђера, и које какви туркоса окане, и да с народом у дослух ступи.

Из Панчева, све туробнији гласови стижу, и влада се непрестано, од које какви неспособни органа заводити даде, који јој само неврилике праве, а народ, у сумњу бацају. — Уредник „Граничара“ још у затвору чам, а „Граничар“ је на три мјесеца угушен. Још се право не зна, да ли је уредник, писца узашћеног дописа, у седмом броју „Граничара“ именована, овдашња полиција звахе г. Петра Узелца узимаше га на проктол: да ли је исти допис његов? Узелца незнајућ што је уредник каза, непризна, из начела да је његов допис, а ако уредник писца каже, непрестаје оно већ ће се примити, и свој дјел потегнути, ако је тако, да се и за ништа патити мора, исто се против силе не може.

У Биограду отпуштен је стари кабинет а нови састављен. Мариновић министарски председник, Чумић унутрашњи, Протић војени, Магазиновић грађевина, Христић просвете, Мијатовић новчани, Ценић правде.

ПЕТИЊЕ, 3. Новембра. — Ове недјеље примљена је још једна ученица у наш женски институт. То је ћерка г. С. пл. Бартолаца, инжињера из Котора. Бартолац је римокатолик, и за то баш радујемо се томе, јер је то опет нов доказ, колико је лијеп глас стекао овај наш институт и зван Црне Горе, да већ и иновјерци не устежу се, своју дјецу повјеравати му. С друге стране радостан је овај појав, што је честита управа овога института нашега показала, колико је исти високо узвишен над страстима вјерозаконске разлике, коју њеки, баш у Боки, врло несмислено подстичу. Наша влада радовала би се, кад би и више ђевојчица наше католичке браће из околине дошло у овај институт и, како смо разумјели, радо би у том случају, набавила и плаћала и једног римокатоличког свјештеника, као катихету за ђецу, као што и православне ученице имају у лицу протођакона и учитеља главне школе г. Филипа Радичевића.

Пред неколико дана овђешњи дворски лекар др Феуврије (Feuvtier), који недавно до-

ђе из Француске, показа проф. г. Богвишићу два стара новца, од којих један златан а други сребрни, које он набави у граду Жуањи (Joigny) у департаменту Јонском (département de l'Yonne) недалеко Париза. Златни је новац францускога краља Карла VIII. (1483—1498), величине данашњих десетофраначких комада; — а други сребрни новац, г. Богвишић упозна, као новац српскога краља Уроша великога (1241—1272) Последњи новац, премда није него непозната варијанта већ познатих новца тога краља (г. Богвишић набави ономадне другу варијанту његову у Дубровнику), ипак је, разумије се, знатан по мјесту где је нађен, за истрагу српских сношаја са подальим западом у средњем вијеку.

Г. Феуврије купи оба новца у једнога радника у горенаведеном граду, а овај их нађе 1868 год. под земљом, чпстећи мјесто за темељ новог жуањијског театра. На рашчишћеном мјесту бјеху врата старог двора војвода жуањијских, а под земљом нађоше развалине старе дворске капеле и около ње неколико гробова. На свему раскопаном простору, али особито у гробовима, нађоше том приликом много других новца и других старинских предмета, којим се већина сада налази у музеју града Жуањи.

Наведени Урошев новац има 19 милиметара дијаметра, а тежи непуну двије граме: лица су особа готово посве излизана, али су натписи добро сачувани. С једне је стране обични лик Христов сједећи на престолу с насловом, а с друге св. Стјепан предаје краљу Урошу барјак. Са стране краљеве, на окрајцима, чита се ријеч VROSIVS; међу краљевом главом и палицом барјака перпендикуларно: REX, а на окрајцима са стране свечеве S. STEFAN. Облик је слова полуготски.

Новац тај пређе у богату збирку професора г. Богвишића.

Н О В О С Т И.

АРБАНИЈА. — Шефкет паша, погинуо је напрасно. Јахајући преко једнога потока пао је с коња те се у оној бујници утопио. Сутра дан био му је сјајни погреб.

СРБИЈА. — Досадање министарство заједно с Ристићем одступило је. Ново састављено је овако: Ј. Мариновић, председник и министар спољних послова, (на мјесто Ристића); Ф. Христић, министар просвјете; Ценић правде; Магазиновић грађевина; Мијатовић финансије; Протић војени; Чумић унутрашњих послова.

Народна скупштина отворена је данас у Крагујевцу.

ТУРСКА. — Размирица с Аустријом доиста је изравнана. Да задовоља Аустрију порта ће изјавити у једној ноћи, да жали, што је проглашен онај меморандум; валију босанског, Мустафа Асим нашу одазива и шиље на његово мјесто Акиф нашу. И градски кајмакам биће свргнут, а исто и баџалучки мутесариф. И Бошњаци, који су пребјегли у Аустрију могу се вратити, како потраже амнестију у Цариграду. С овим се не побија оно, што смо казали у данашњем уводном чланку. Андраши се морао с овим задовољити, а друго је питање, је ли његова политика доиста с тим задовољна. А ни она промјена не значи ништа, јер Турска има доста Асима.

Султан неће у Ливадију, јер се цар већ вратио у Петроград.

Генерал Игњатијев добио је знак Омсанлије у брилијанте. Ово се високо одликовање различито тумачи, мисли се, да ће сада влада брзо пасти, а Махмуд паша, који је велики пријатељ Русији, да ће опет доћи за великог везира.

АУСТРИЈА. — Горња кућа примила је предлог, да се на пријестолу бесједу одговори адресом. Изабран је за то одбор.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Историја једне штампарске погрешке.) Један берлински лист доставља овај,

истинити догађај. На позорници једног берлинског театра требало је први пут да ступи нека глумица. Она је испрошена. Младожена јој је уредник извесних берлинских новина. Са необичном радозналешћу ишчекује младожена и родбина глумице почетак, а с већом крај дјела. Некакав стари породични пријатељ примпо се тешке дужности да се постара за „одушевљење публике“, којим је ваљало предусретнути нову, младу глумицу. Други, опет породични пријатељ, постарао се за ките цвећа, које су везане и искићене биле са уобичајеним црно-црвено-жутим пантликама; еле све се спрема како се само зажелити може. И одиста, све је испало боље но што се очекивало. Одушевљење је било не блчно, цвеће је лелело са свију страна; а пошто је завјеса пала, вјештакиња је три пут изазвана и три пут се смјерним поклоном захваљивала публици. Срећом обасут младожена, тек што се ватрено руковао са својом несвјестом, загрлио одушевљено са својом нуницом и пољубио од срца са својим тастом, већ је сјео у каруца, која га одвијеше у штампарију у којој се штампао његов лист. У хити написао је, још за сутрашњи лист, ове врсте: Бјеше право уживање гледати данас госпођицу — у улози — први пут на нашој позорници. Појав, говор и игра, оправдава такав суд о њојзи. У осталом, говорићемо сутра опширније о томе.“ После тога је отишао у кавану где је „усхићен“ од успјеха своје младе, частио и пробавао своје коначно ступање у брак. Сутра дан се доцкап пробудио срећан младожена. Први корак што је учинио, био је управљен родитељској кући његове младе, да добројутрицом поздрави своју заручницу. Закуца на врата, и отворише му се. По обичају ступио је у собу. Затекло је оца, мајку и ћерку при кафи, али видно је да нико чије ни сркнуо из шоље, ћерка плаче; намргођено чело очево показиваше страховиту љутњу, мати покушава да их тјеши. Кад га уследаше, сви троје ћипише као помажни. — “Ви — Ви — зар се ви још усуђујете,“ промрмља дрхтавим гласом отац, бацајући на њ свој љутити поглед. „Мајко, не дај ме, претварио ме,“ викну чудесним гласом ћерка — вјештакиња, и спремаше се да падне у несвијест. „Та за Бога; шта је било?“ запита најпосље новинар. „Шта је било?, — дода отац — зар хоћете још у очи да нам се ругате? Ви, Ви, ево, ово је“ — и пружи уреднику његов лист, у ком је, под рубриком „позорнице вјести.“ на првом мјесту, ово стајало: „Бјеше право уживање гледати данас госпођицу — и т. д.“ Уредник се избечи на лист, та зар је могуће? Одиста наштамано је јасно и чисто. „Ама, за име божије, господо, то је штампарска погрешка“ — једва изрече уредник. „Да како! штампарска је погрешка!“ промрмља отац. „Ви сте обрुकали за свагда моју ћерку“ — „Али за име Божије“. — Она се окрене од њега. „Заклињем се да је штампарска погрешка.“ — Све у заман. Довољно, они врате момку прстен и наш новинарски садруг проклиње данас више но ико штампарску погрешку.

К Њ И Ж Е В Н О С Т.

Као књижевну новост препоручујемо:

„П А Н Ч Е В А Ц“

календар за народ са сликама за просту годину

1874.

Цијена је само 30 новчића.

Растурачи добијају на десет књига 1 на дар. Књијарима дајемо 25 од сто. Нарудбине се извршују тачно, брзо и с платом у паточ (per Nachnahme).

Панчево, о малој госпођи 1873.

Књијар а браће Јовановића.

(3—3)